

RNA diagnostika

RNA

savčí buňka:

- 10 - 30 pg celkové RNA
- rRNA (28S, 18S, 5S) 80-85%
- tRNA, snRNA 15-20%
- mRNA 1-5%

360 000 mRNA molekul/buňku,
tj. 12 000 rozdílných transkriptů
typická délka 1 transkriptu cca 2kb

Analysis of Total RNA

Figure 1. Formaldehyde agarose gel of total RNA isolated from the indicated sources using RNeasy kits. 10 µg RNA was loaded per lane.

Table 3. mRNA classification based on abundance

Abundance class	Copies/cell	Number of different messages/cell	Abundance of each message
Low	5-15	11,000	<0.004%
Intermediate	200-400	500	<0.1%
High	12,000	<10	3%

Nestabilita RNA

- přítomnost ribonukleáz (RNázy) v buňce
- RNázy
  - velmi stabilní
  - nevyžadují kofaktory
  - účinné v nízkých koncentracích
  - obtížná inaktivace
  - kontaminace RNázami : lidská pokožka
prachové částice (bakterie, plísně)
- izolace a analýza RNA : speciální přístup i techniky

Stabilizace RNA a uložení

gene-expressní analýza: analyzovaná RNA musí reprezentovat *in vivo* expresi vzorku

- komplikace během odběru a zpracování biologického vzorku:
  - v okamžiku odběru **RNA** se stává **extrémě nestabilní**
  - dva hlavní typy artefaktů:
    - 1) **redukce** specifických i nespecifických druhů mRNA (downregulace genů a enzymatická degradace RNA)
    - 2) **indukce** exprese určitých genů
- **stabilizace RNA** ve vzorku při odběru :
  - okamžité zmrazení v tekutém dusíku a uložít při -80°C
  - stabilizační roztoky: RNAlater (tkáň), RNAprotect (bakterie), PAXgene (krev, kostní dřeň)
- **kontaminace DNA**
  - PCR primery překrývající hranici intron/exon
  - štěpení DNázami
  - cílená izolace mRNA
- **izolovaná RNA** může být uložena při -20 nebo -70°C (bez degradace RNA po 1 roce uložení)

RNA v diagnostice

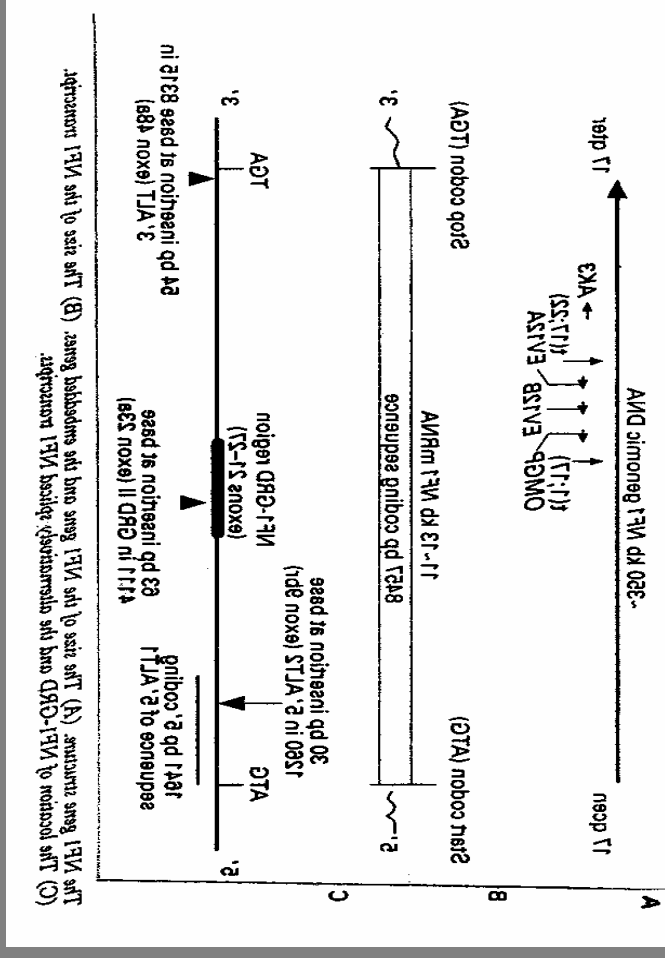
- přímá RNA diagnostika - skrínování celé kódující oblasti příslušného genu
- gene - expresní analýza:
  - diferenciacní diagnostika některých typů nádorů (NB)
  - detekce cirkulujících nádorových buněk v krvi, kostní dřeni pacienta
  - monitorování průběhu léčby a detekce reziduální choroby
  - kontrola štěpu před autologní transplantací
  - differential display, PTT test, funkční testy....

Přímá RNA diagnostika

RNA diagnostika NF1

Struktura NF1 genu

- 350 kb
- 60 exonů
- 11 - 13 kb mRNA
- protein neurofibromin
  - 2818 aminokyselin
  - zřejmě tumor supresor

Neurofibromatosis 1 (NF1) (von Recklinghausen disease)

- Autosomal dominant
- Frequency 1 in 3000
- Gene locus on 17q
- Café-au-lait spots
- Lisch nodules in the iris
- Multiple neurofibromas
- Skeletal anomalies
- Predisposition to tumors of the nervous system
- 50% new mutations

1. Lisch nodule

2. Café-au-lait spot

3. Neurofibromas

A. Main manifestations of neurofibromatosis 1

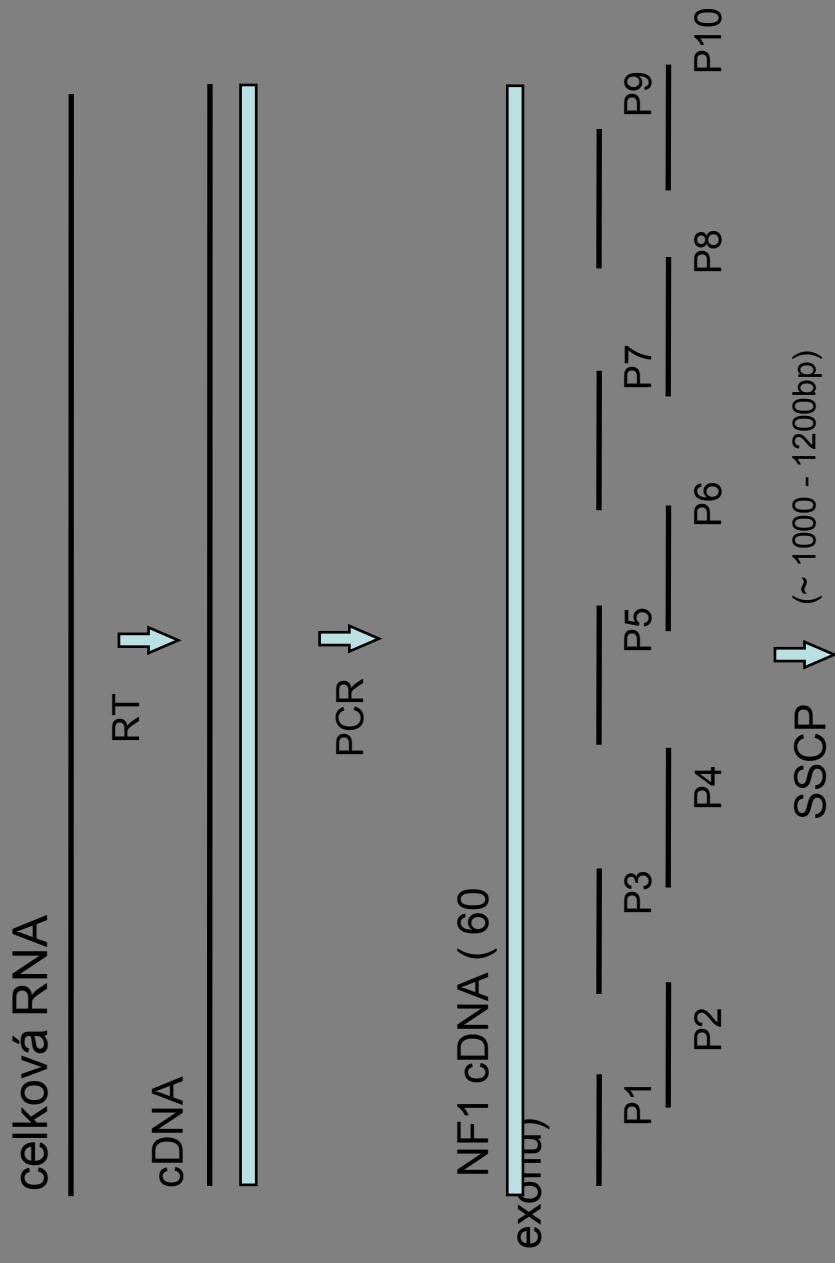

Komplikace při molekulární diagnostice NF1

- problematická klinická diagnostika
- až 50 % případů *de novo*
- vysoká mutační rychlost
- velikost genu (350 kb, 60 exonů)
- absence hot spot oblastí - nutnost vyhledávání v celém genu
- nejasná korelace mezi typem mutace a formou postižení
- neurofibromin - známa funkce pouze jeho centrální domény
- různé klinické projevy i u pacientů nesoucích stejnou mutaci

cDNA - SSCP analýza

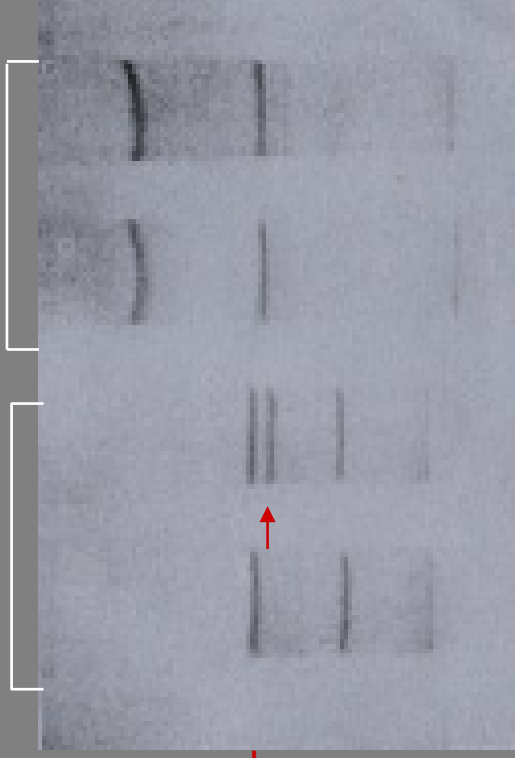

Sekvenační analýza

cDNA SSCP

semi-nested PCR cDNA (segment P7)

P7 A (560bp) P7 B (614 bp)

mt C5242T

wt

C62

wt

C62

podmínky elektroforetické separace : 12% PAGE (60:1) / 150V / 16 hod. / r.t.

Výhody a nevýhody RNA dignostiky

- jednodušší a rychlejší skríníng multiexonického genu (10 segmentů cDNA místo 60 exonů), mRNA je bez intronů
- záchyt sestříhových mutací v intronech
- záchyt delece celého exonu na jedné alele genu
- nižší ekonomické náklady
- složitější odběr krve pro izolaci RNA
- nižší stabilita RNA
- dlouhé úseky genu NF1 - obtížnější elektroforetická separace a sekvenace
- nejasný efekt mutace na fenotypové úrovni (stejně u DNA diagnostiky!)

Expresní analýza

Strategie detekce exprese genu

 Izolace mRNA (PB, BM, tkáň nádoru)

 RT-PCR $\Rightarrow$ cDNA

 PCR $\Rightarrow$ syntéza úseku DNA odpovídajícího mRNA pro TH

$\Rightarrow$ syntéza DNA pro $\beta\mu$ G (provozní gen)

- kontrola kvality RNA a RT

 ELFO - 5% PAGE, barvení stříbrem

~ Fragmentační analýza (ABI PRISM)

 Stanovení citlivosti $\Rightarrow$ RNA izolovaná z NB

buněčné linie IMR-32

Molekulární markery neuroblastomu

- **Tkáňově specifická exprese TH genu** - buňky NB
  - Vysoká citlivost detekce ($\sim 1b./10^{4-5}$)
  - Detekce v KD, periferní krvi - cirkulující buňky NB
- **Nádorově specifická exprese buněčných antigenů MAGE, GAGE**
  - kombinací více molekulárních markerů je možno postihnout heterogenitu NB- zvýší se pravděpodobnost záchytu NB
  - možnost zavedení a aplikace DNA vakcín
- **Klinický význam:**
  - ↔ stanovení diagnózy
  - ↔ určení prognózy
  - ↔ sledování průběhu onemocnění (MRD, relaps)
  - ↔ detekci NB buněk v transplantátu před autologní transplantací

RNA diagnostika neuroblastomu

---

1) Detekce exprese *TH* genu

Tyrosinhydroxyláza

- 1. enzym dráhy syntézy katecholaminů
- katecholaminy - důležité neurotransmitery a hormony, regulují vnitřní funkce a motorickou koordinaci
  - **jsou sekretovány 98% NB** (NB je endokrinně aktivní)
  - jejich metabolity používány pro **sledování průběhu onemocnění**
- exprese TH genu je regulována tkáňově specificky během neonatálního vývoje a diferenciac

2) Detekce exprese genů **MAGE** a **GAGE**

- Genové rodiny
- Kódují nádorové antigeny
- Jejich produkty (vázané na MHC) jsou rozpoznávány cytotoxickými T lymfocyty
- Exprimovány širokým spektrem lidských nádorů (**NB**, melanom, **Synovial sarkom**, **NF1**, k.plic, žaludku, prsu...)